Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

23. studenoga 2023.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Prava intelektualnog vlasništva – Direktiva 2014/26/EU – Kolektivno ostvarivanje autorskog prava i srodnih prava – Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava – Direktiva 2004/48/EZ – Mjere, postupci i pravna sredstva potrebna za osiguravanje provedbe prava intelektualnog vlasništva – Članak 4. – Osobe ovlaštene za podnošenje zahtjeva za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih Direktivom 2004/48/EZ – Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava ovlaštena izdavati produžena kolektivna odobrenja – Aktivna procesna legitimacija za zaštitu prava intelektualnog vlasništva”

U predmetu C-201/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Korkein oikeus (Vrhovni sud, Finska), odlukom od 15. ožujka 2022., koju je Sud zaprimio 15. ožujka 2022., u postupku

Kopiosto ry

protiv

Telia Finland Oyj,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, Z. Csehi, M. Ilešič (izvjestitelj), I. Jarukaitis i D. Gratsias, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za organizaciju Kopiosto ry, S. Lapiolahti i B. Rapinoja, *asianajajat*,

– za dioničko društvo Telia Finland Oyj, M. Manner, *asianajaja*,

– za finsku vladu, M. Pere, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: finski

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, S. L. Kalėda, J. Samnadda i I. Söderlund, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 11. svibnja 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. točke (c) Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva (SL 2004., L 157, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 2., str. 74.) i članaka 17. i 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između organizacije Kopiosto ry i dioničkog društva Telia Finland Oyj (u daljnjem tekstu: Telia) u vezi s reemitiranjem televizijskih emisija od strane Telie koje navodno povrjeđuje autorska prava autora koje zastupa organizacija Kopiosto.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2004/48

3 U uvodnim izjavama 3., 10. i 18. Direktive 2004/48 navodi se:

„(3) […] bez djelotvornih sredstava provedbe prava intelektualnog vlasništva, inovativnost i stvaralaštvo se obeshrabruju, dok se ulaganja smanjuju. Stoga je potrebno osigurati da se materijalno pravo intelektualnog vlasništva koje je danas u velikom dijelu dio pravne stečevine, učinkovito primjenjuje u Zajednici. U tom pogledu, sredstva za provedbu prava intelektualnog vlasništva od najveće su važnosti za uspješnost unutarnjeg tržišta.

[…]

(10) Cilj je ove Direktive usklađivanje zakonodavnih sustava radi osiguravanja visoke, jednake i istovrsne razine zaštite na unutarnjem tržištu.

[…]

(18) Osobe koje su ovlaštene zahtijevati primjenu tih mjera, postupaka i pravnih sredstava [predviđenih ovom direktivom] ne bi smjele biti samo nositelji prava već i osobe koje imaju izravan interes i pravni položaj u onoj mjeri u kojoj im to dopušta i u kojoj je to u skladu s primjenjivim pravom, što može uključivati profesionalne organizacije zadužene za upravljanje takvim pravima ili za zaštitu kolektivnih ili pojedinačnih interesa za koje su odgovorne.”

4 U poglavlju I. te direktive, naslovljenom „Cilj i područje primjene”, nalazi se, među ostalim, njezin članak 1., naslovljen „Predmet” u skladu s kojim:

„Ova se Direktiva odnosi na mjere, postupke i pravna sredstva potrebna radi osiguranja provedbe prava intelektualnog vlasništva. Za potrebe ove Direktive, pojam‚prava intelektualnog vlasništva’ uključuje prava industrijskog vlasništva.”

5 Članak 2. navedene direktive, naslovljen „Područje primjene”, u stavku 1. određuje:

„Ne dovodeći u pitanje sredstva koja su predviđena ili koja mogu biti predviđena zakonodavstvom [Unije] ili nacionalnim zakonodavstvom, ako su ta sredstva povoljnija za nositelje prava, mjere, postupci i pravna sredstva predviđeni ovom Direktivom primjenjuju se, u skladu s člankom 3., na svaku povredu prava intelektualnog vlasništva kako je predviđeno pravom [Unije] i/ili nacionalnim pravom dotične države članice.”

6 Poglavlje II. iste direktive, koje obuhvaća njezine članke 3. do 15., naslovljeno je „Mjere, postupci i pravna sredstva”.

7 Članak 3. Direktive 2004/48, naslovljen „Opća obveza”, određuje:

„1. Države članice propisuju mjere, postupke i pravna sredstva potrebne za osiguravanje provedbe prava intelektualnog vlasništva obuhvaćenih ovom Direktivom. Te mjere, postupci i pravna sredstva moraju biti pošteni i pravični, ne smiju biti nepotrebno složeni ili skupi, ili nametati nerazumne vremenske rokove ili neopravdana odlaganja.

2. Te mjere, postupci i pravna sredstva također moraju biti učinkoviti i razmjerni i moraju odvraćati od povrede te se moraju primjenjivati na takav način da se izbjegne stvaranje zapreka zakonitoj trgovini i da se osigura zaštita protiv njihove zlouporabe.”

8 Članak 4. te direktive, naslovljen „Osobe ovlaštene za podnošenje zahtjeva za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava”, glasi kako slijedi:

„Kao osobe koje su ovlaštene zatražiti primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava iz ovog poglavlja države članice moraju priznati:

(a) nositelje prava intelektualnog vlasništva, u skladu s odredbama mjerodavnog prava;

(b) sve druge osobe koje su ovlaštene koristiti ta prava, […] u onoj mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama mjerodavnog prava;

(c) tijela za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva, u onoj mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama mjerodavnog prava;

(d) profesionalne organizacije za zaštitu prava kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositelja prava intelektualnog vlasništva, u onoj mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama mjerodavnog prava.”

Direktiva 2014/26/EU

9 Uvodne izjave 8., 9., 12. i 49. Direktive 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu (SL 2014., L 84, str. 72.) glase:

„(8) Cilj je ove Direktive omogućiti koordinaciju nacionalnih propisa povezanih s pristupom aktivnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima od strane organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, modalitetima njihovog upravljanja i okvirima nadzora […]

(9) Cilj je ove Direktive utvrđivanje zahtjeva koji se primjenjuju na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava kako bi se osigurao visok standard upravljanja, financijskog upravljanja, transparentnosti i izvještavanja. […]

[…]

(12) Iako se ova Direktiva primjenjuje na sve organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, […] ne bi se trebala miješati u organizaciju upravljanja pravima u državama članicama, poput individualnog upravljanja pravima, produženog učinka sporazuma između zastupničke organizacije za kolektivno ostvarivanje prava i korisnika, tj. produženog kolektivnog odobrenja, obaveznog kolektivnog upravljanja pravima, zakonskih pretpostavki o zastupanju ili prijenosu prava na organizacije za kolektivno ostvarivanje prava.

[…]

(49) […] Osim toga, primjereno je zahtijevati da države članice imaju neovisne, nepristrane i učinkovite postupke za rješavanje sporova, preko tijela koja su stručna na području prava intelektualnog vlasništva ili preko sudova koji su primjereni za rješavanje komercijalnih sporova između organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i korisnika u vezi s postojećim ili predloženim uvjetima izdavanja odobrenja ili u vezi s kršenjem ugovora.”

10 Članak 3. točka (a) te direktive, naslovljen „Definicije”, određuje:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) ‚organizacija za kolektivno ostvarivanje prava’ znači svaka organizacija koja je u skladu sa zakonom ili prijenosom prava, odobrenjem ili drugim ugovornim sporazumom ovlaštena za upravljanje autorskim ili srodnim pravima u ime više od jednog nositelja prava u zajedničku korist tih nositelja prava kao svojom jedinom ili glavnom svrhom i koja ispunjava jedan ili oba sljedeća kriterija:
   i. u vlasništvu je svojih članova ili pod njihovim nadzorom;
   ii. ustrojena je na neprofitnoj osnovi”.

11 U skladu s člankom 35. te direktive, naslovljenim „Rješavanje sporova”:

„1. Države članice osiguravaju da se sporovi između organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i korisnika posebno u vezi s postojećim i predloženim uvjetima izdavanja odobrenja ili kršenjem ugovora mogu podnijeti sudu i, ako je potrebno, drugom neovisnom i nepristranom tijelu za rješavanje sporova ako je to tijelo stručno na području prava intelektualnog vlasništva.

2. Članci 33. i 34. i stavak 1. ovog članka ne dovode u pitanje pravo stranaka da traže i brane svoja prava pokretanjem postupka pred sudom.”

Finsko pravo

12 Članak 26. tekijänoikeuslakija (404/1961) (Zakon o autorskom pravu (404/1961)), od 8. srpnja 1961., kako je izmijenjen laki tekijänoikeuslain muuttamisesta (607/2015) (Zakon o izmjeni Zakona o autorskom pravu (607/2015)) od 22. svibnja 2015. (u daljnjem tekstu: Zakon o autorskom pravu), naslovljen „Ugovorno odobrenje”, u stavku prvom predviđada se odredbe Zakona o autorskom pravu koje se odnose na ugovorna odobrenja, primjenjuju na sporazum koji su sklopili korisnik i organizacija koju je ovlastilo Ministarstvo obrazovanja i kulture i koja u određenom području zastupa brojne autore djela korištenih u Finskoj, radi korištenja djelâ autora obuhvaćenih tim područjem. Ovlaštena organizacija u pogledu tog ugovora smatra se ovlaštenom zastupati i druge autore djela iz istog područja. Stjecatelj odobrenja koji je na temelju navedenog sporazuma stekao ugovorno odobrenje može pod uvjetima odobrenja koristiti sva djela autora iz tog područja.

13 U skladu s člankom 26. stavkom 4. Zakona o autorskom pravu, odredba koja se odnosi na organizaciju navedenu u stavku 1. u pogledu isplate naknade koja se plaća autorima koje organizacija izravno zastupa za umnožavanje djela, njegovo posredovanje ili emitiranje ili korištenje u zajedničke svrhe autora, primjenjuje se i na autore iz istog područja navedene u stavku 1. koje ta organizacija ne zastupa izravno.

14 Članak 25.h Zakona o autorskom pravu, naslovljen „Reemitiranje radijskog ili televizijskog prijenosa”, u stavku 1. određuje da se djelo uključeno u radijsku ili televizijsku emisiju može reemitirati bez izmjene emisije, na temelju ugovornog odobrenja, kao što je to predviđeno člankom 26. tog zakona, kako bi ga javnost primila istodobno s izvornim prijenosom.

Glavni postupak i prethodna pitanja

15 Kopiosto je organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u smislu članka 3. točke (a) Direktive 2014/26 koja upravlja i izdaje odobrenja za račun velikog broja autora na temelju punomoći koje su joj povjerili ti autori. Organizaciju Kopiosto također je ovlastilo Ministarstvo obrazovanja i kulture kao organizaciju za izdavanje ugovornih odobrenja u smislu članka 26. Zakona o autorskom pravu, između ostalog radi reemitiranja djela uključenih u radijsku ili televizijsku emisiju u smislu članka 25.h stavka 1. tog zakona.

16 Društvo Telia upravlja kablovskom mrežom u kojoj se signali emitiranja tuzemnih nekodiranih televizijskih kanala prenose u svrhu prijema za javnost.

17 Organizacija Kopiosto je 24. siječnja 2018. podnijela tužbu markkinaoikeusu (Trgovački sud, Finska) kako bi se utvrdilo da je društvo Telia reemitiralo televizijske emisije, u smislu članka 25.h Zakona o autorskom pravu i da je to reemitiranje bez njegova prethodnog odobrenja povreda autorskih prava koja Kopiosto ostvaruje, najprije kao organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja i, podredno, na temelju punomoći koje su joj dali nositelji autorskih prava.

18 Društvo Telia pak smatra da Kopiosto nema aktivnu legitimaciju za tužbu koja se temelji na povredi prava autora.

19 Presudom od 18. lipnja 2019. markkinaoikeus (Trgovački sud) između ostalog odbacio je kao nedopuštene zahtjeve organizacije Kopiosto koji se temelje na povredi autorskog prava jer toj organizaciji nije bilo dopušteno da u vlastito ime podnese tužbu zbog povrede za nositelje prava koje kao organizacija za ugovorna odobrenja zastupa u situacijama predviđenim člankom 26. Zakona o autorskom pravu. Taj je sud smatrao da organizacija Kopiosto nema ni aktivnu legitimaciju za podnošenje tužbe zbog povrede za nositelje prava koji su joj u pogledu svojih prava dali punomoć za upravljanje i zastupanje.

20 Organizacija Kopiosto podnijela je žalbu protiv te presude Korkein oikeusu (Vrhovni sud, Finska), koji je sud koji je uputio zahtjev, ističući, kao prvo, da zbog svojeg statusa organizacije za izdavanje ugovornih odobrenja ima izravan pravni interes za postupanje, kao što je to propisano člankom 4. točkom (c) Direktive 2004/48, u slučaju nezakonitog korištenja djela autora koje zastupa i, podredno, da ima barem pravo podnijeti tužbe u pogledu neovlaštenog iskorištavanja djela autora čijim autorskim pravima upravlja na temelju punomoći za upravljanje i zastupanje pred sudom koje su mu dodijelili ti autori.

21 Pred sudom koji je uputio zahtjev, društvo Telia tvrdilo je da je, u svojstvu organizacije za izdavanje ugovornih odobrenja, organizacija Kopiosto ovlaštena izdavati odobrenja za reemitiranje televizijskih emisija i naplaćivati s time povezane naknade. Nasuprot tomu, samo izvorni nositelj predmetnog autorskog prava ili stjecatelj tog autorskog prava mogu podnijeti tužbu zbog povrede navedenog autorskog prava.

22 Korkein oikeus (Vrhovni sud) u biti smatra da je potrebno, kako bi se riješio spor u glavnom postupku, u nedostatku odredbe nacionalnog prava u tom području, riješiti pitanje pod kojim se uvjetima može smatrati da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava u smislu članka 3. točke (a) Direktive 2014/26 ima ovlaštenje zahtijevati primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava iz poglavlja II. Direktive 2004/48. Taj sud se posebno pita je li u tu svrhu dovoljno, prema članku 4. točki (c) te direktive, da organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja prema nacionalnom pravu ima opću stranačku sposobnost kao i pravo da za sve nositelje prava iz dotične branše vodi pregovore i izda takva odobrenja za reemitiranje televizijskih emisija ili se za postojanje takve aktivne legitimacije zahtijeva da je organizacija prema nacionalnom pravu izričito ovlaštena da zbog povrede dotičnih prava u vlastito ime podnese tužbu.

23 U tom pogledu navedeni sud najprije primjećuje da je Sud u presudi od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639), to ovlaštenje uvjetovao time da se u nacionalnom zakonodavstvu smatra da organizacija za kolektivno zastupanje nositelja prava intelektualnog vlasništva ima izravan interes za obranu takvih prava i da joj to zakonodavstvo omogućuje sudjelovanje u sudskim postupcima u tu svrhu, ali se ne pojašnjava odnosi li se taj drugi uvjet na opću sposobnost takve organizacija da pokrene sudski postupak kao stranka pred sudom ili se njime zahtijeva da nacionalno pravo izričito predviđa ili barem dopušta da organizacija za izdavanje produženih ugovornih odobrenja može podnijeti tužbu koja se temelji na povredi autorskog prava.

24 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev ocjenjuje da, s obzirom na točke 34. i 35. te presude, nije jasno treba li članak 4. točku (c) Direktive 2004/48 tumačiti na način da se njome treba ujednačiti razumijevanje „izravnog interesa” iz uvodne izjave 18. Direktive 2004/48 organizacije za zaštitu prava nositelja prava koje ta organizacija zastupa, ili se on određuje na temelju nacionalnog zakonodavstva. Iz članka 4. točke (c) Direktive 2004/48 u vezi s uvodnom izjavom 18. te direktive također se jasno ne vidi ima li organizacija za kolektivno ostvarivanje prava izravan interes za zaštitu prava intelektualnog vlasništva već samo stoga jer je ona, s jedne strane, na temelju

produženog ugovornog odobrenja i, s druge strane, na temelju punomoći nositelja prava za kolektivno zastupanje ovlaštena priznavati prava korištenja na djelima te u zastupanju nositelja prava korištenja ubirati za nositelje prava naknade koje je potrebno platiti.

25 Naposljetku, sud koji je uputio zahtjev izražava sumnje, osobito kada je riječ o pitanju aktivne legitimacije na temelju statusa organizacije za izdavanje produženih ugovornih odobrenja, kako u vezi s načinom tumačenja članka 4. točke (c) Direktive 2004/48 s obzirom na, s jedne strane, zaštitu prava vlasništva predviđenu u članku 17. Povelje i, s druge strane, pravo na djelotvoran pravni lijek predviđen člankom 47. Povelje. U tom pogledu Korkein oikeus (Vrhovni sud) navodi da, ako bi se organizacija za izdavanje produženih ugovornih odobrenja smatrala ovlaštenom za podnošenje tužbe zbog povrede u vlastito ime, to bi moglo dovesti do ograničavanja prava nositelja prava na podnošenje tužbe. U tom kontekstu valja utvrditi treba li dodjeljivanje takvoj organizaciji aktivne procesne legitimacije u slučaju povrede prava autora koji nisu ustupili svoja isključiva prava smatrati neproporcionalnim zadiranjem u njihovo pravo da raspolažu svojim autorskim pravima. Taj sud međutim navodi da bi se takvo zadiranje moglo opravdati, među ostalim, s obzirom na činjenicu da organizacije za kolektivno ostvarivanje prava mogu intervenirati učinkovitije od samog nositelja autorskog prava.

26 U tim je okolnostima Korkein oikeus (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. U slučaju organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja koje kolektivno upravljaju pravima intelektualnog vlasništva, podrazumijeva li njihova sposobnost da sudjeluju u postupku kao stranka koja štiti ta prava, koja je preduvjet za aktivnu procesnu legitimaciju na temelju članka 4. točke (c) Direktive 2004/48, samo opću stranačku sposobnost u sporovima predviđenu nacionalnim pravom ili zahtijeva da se nacionalnim pravom izričito prizna pravo podnošenja tužbe za zaštitu takvih prava u vlastito ime?

2. Treba li u okviru tumačenja članka 4. točke (c) Direktive 2004/48 izraz‚izravan interes za zaštitu autorskih prava nositelja prava koje ona zastupa’ u svim državama članicama ujednačeno tumačiti kada je riječ o pravu organizacije za kolektivno ostvarivanje prava iz članka 3. točke (a) Direktive 2014/26 da u vlastito ime podnese tužbu zbog povrede ako je riječ o korištenju djela:
   (a) za koja je ta organizacija kao organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja u smislu Zakona o autorskom pravu ovlaštena izdavati produžena kolektivna odobrenja koja stjecatelju odobrenja omogućavaju korištenje i djela autora iz tog područja koji navedenu organizaciju nisu opunomoćili za upravljanje njihovim pravima;
   (b) za koja su autori na temelju ugovora ili punomoći ovlastili istu organizaciju za upravljanje njihovim pravima a da joj pritom nisu ustupili autorska prava.

3. U slučaju da se smatra da predmetna organizacija kao organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja ima izravan interes i aktivnu procesnu legitimaciju da u vlastito ime podnese tužbu, kakav značaj u okviru ocjene aktivne procesne legitimacije, eventualno s obzirom na članke 17. i 47. [Povelje], ima okolnost da ta organizacija kao organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja zastupa i autore koji je nisu ovlastili za upravljanje svojim pravima te da pravo navedene organizacije da podnese tužbu za zaštitu prava tih autora nije predviđeno zakonom?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

27 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. točku (c) Direktive 2004/48 tumačiti na način da, osim uvjeta koji se odnosi na izravan interes za obranu predmetnih prava, priznavanje prava organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva da u vlastito ime podnese zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. te direktive podliježe samo stranačkoj sposobnosti tih organizacija ili se njime zahtijeva izričito priznavanje, u primjenjivom pravu, aktivne procesne legitimacije navedenih organizacija u svrhu obrane prava intelektualnog vlasništva.

28 U tom pogledu, najprije valja podsjetiti na to da je Sud utvrdio da iz uvodne izjave 18. Direktive 2004/48, s obzirom na koju valja tumačiti njezin članak 4., proizlazi da je namjera zakonodavca Europske unije bila ta da se pravo na podnošenje zahtjeva za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih poglavljem II. te direktive prizna ne samo nositeljima prava intelektualnog vlasništva, nego i osobama koje imaju izravan interes za obranu tih prava i pravo sudjelovanja u sudskim postupcima, u onoj mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama primjenjivog prava (presuda od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, t. 33.).

29 Te su osobe navedene u članku 4. točkama (b) do (d) navedene direktive. Organizacije za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva navedene su u točki (c) tog članka, na temelju koje države članice organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva redovito priznaju pravo zastupanja nositelja prava kao pravo podnošenja zahtjeva za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. iste direktive, u onoj mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama mjerodavnog prava.

30 Sud je utvrdio da članak 4. točku (c) Direktive 2004/48 treba tumačiti na način da su države članice dužne organizaciji za kolektivno zastupanje nositelja žigova priznati ovlaštenje da radi zaštite njihovih prava u vlastito ime podnosi pravne lijekove i da radi isticanja spomenutih prava u vlastito ime podnosi tužbe sudovima, pod uvjetom da se u skladu s nacionalnim zakonodavstvom smatra da ta organizacija ima izravan interes za zaštitu navedenih prava i da joj to zakonodavstvo omogućuje sudjelovanje u sudskim postupcima u tu svrhu, što je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri (vidjeti u tom smislu presudu od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, t. 39.).

31 Iz toga slijedi da je ovlaštenje organizacije za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva da u vlastito ime podnosi zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. Direktive 2004/48 uvjetovano time da se u primjenjivom zakonodavstvu smatra da ta organizacija ima izravan interes za obranu takvih prava i da joj to zakonodavstvo u tu svrhu dopušta pokretanje sudskog postupka.

32 Slijedom toga, iako organizacija za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva nužno mora imati stranačku sposobnost kako bi joj se priznala procesna legitimacija da u vlastito ime zahtijeva primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih tom direktivom, takva sposobnost sama po sebi ne može biti dovoljna u tu svrhu.

33 Osim toga, budući da je stranačka sposobnost uobičajeno obilježje pravne osobnosti koju u pravilu imaju organizacije za kolektivno ostvarivanje prava, drukčije tumačenje lišilo bi drugi uvjet naveden u točki 39. presude od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639) njegova korisnog učinka.

34 Nadalje, kad je riječ o pitanju je li priznavanje ovlaštenja organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva da u vlastito ime podnosi zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih Direktivom 2004/48 uvjetovano izričitim propisivanjem tog ovlaštenja u primjenjivom zakonodavstvu, valja podsjetiti na to da članak 4. točka (c) te direktive općenito upućuje na „odredbe mjerodavnog prava”.

35 Međutim, takav izraz ne znači nužno da se ovlaštenje organizacija za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva da u vlastito ime podnose zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih navedenom direktivom izričito priznaje posebnom odredbom jer ta aktivna procesna legitimacija može proizlaziti iz općih postupovnih pravila.

36 To tumačenje potvrđuje cilj Direktive 2004/48, koji se, kao što je to navedeno u njezinoj uvodnoj izjavi 10., sastoji, među ostalim, od osiguravanja visoke razine zaštite intelektualnog vlasništva na unutarnjem tržištu (presuda od 17. lipnja 2021., M. I. C. M., C-597/19, EU:C:2021:492, t. 75. i navedena sudska praksa). U tu svrhu, članak 3. te direktive državama članicama nameće obvezu da predvide minimalni skup mjera, postupaka i pravnih sredstava potrebnih za osiguranje poštovanja prava intelektualnog vlasništva.

37 Međutim, kao što to proizlazi iz uvodne izjave 18. navedene direktive, zakonodavac Unije smatrao je poželjnim priznati ovlaštenje za podnošenje zahtjeva za primjenu njome predviđenih mjera, postupaka i pravnih sredstava, kao što je to istaknuto u točki 28. ove presude, ne samo nositeljima prava intelektualnog vlasništva nego i organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava, koje u pravilu imaju financijska i materijalna sredstva koja im omogućuju učinkovito pokretanje postupaka radi sprečavanja povreda tih prava.

38 Slijedom toga, usko tumačenje članka 4. točke (c) Direktive 2004/48 moglo bi, u državama članicama koje nisu donijele odredbu koja posebno uređuje pravo djelovanja organizacija za kolektivno ostvarivanje prava, spriječiti takve organizacije da u vlastito ime zatraže primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih tom direktivom, čime bi se ugrozila učinkovitost sredstava koja je zakonodavac Unije uspostavio radi provedbe prava intelektualnog vlasništva.

39 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 4. točku (c) Direktive 2004/48 treba tumačiti na način da, osim uvjeta koji se odnosi na izravan interes za obranu predmetnih prava, priznavanje ovlaštenja organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva da u vlastito ime podnese zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. te direktive podliježe aktivnoj procesnoj legitimaciji tih organizacija u svrhu zaštite prava intelektualnog vlasništva, koja može proizlaziti iz posebne odredbe u tu svrhu ili iz postupovnih pravila opće naravi.

Drugo pitanje

40 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. točku (c) Direktive 2004/48 tumačiti na način da su države članice dužne organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje ovlaštenje da zastupaju nositelje prava

intelektualnog vlasništva priznati izravan interes da u vlastito ime podnose zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. te direktive u slučaju da postojanje izravnog interesa tih organizacija za obranu predmetnih prava ne proizlazi iz primjenjivog nacionalnog propisa.

41 Valja podsjetiti na to da se pojam „izravan interes”, koji se ne nalazi u članku 4. Direktive 2004/48, spominje u uvodnoj izjavi 18. te direktive iz koje proizlazi da je namjera zakonodavca Unije bila ta da se ovlaštenje za podnošenje zahtjeva za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih navedenom direktivom prizna ne samo nositeljima prava intelektualnog vlasništva, nego i osobama koje imaju izravan interes za obranu tih prava i pravo sudjelovanja u sudskim postupcima, „u onoj mjeri u kojoj im to dopušta i u kojoj je to u skladu s primjenjivim pravom”.

42 Stoga, dok članak 4. točka (a) Direktive 2004/48 predviđa da države članice u svakom slučaju nositeljima prava intelektualnoga vlasništva moraju priznati ovlaštenje da podnesu zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava navedenih u poglavlju II. te direktive, točke (b) do (d) tog članka 4. redom propisuju da države članice to ovlaštenje mogu priznati i drugim osobama te određenim organizacijama samo u onoj mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama mjerodavnog prava (presuda od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, t. 28.).

43 U tom pogledu, Sud je pojasnio da upućivanje na „mjerodavno pravo” u članku 4. točki (c) Direktive 2004/48 treba razumijevati na način da se odnosi i na mjerodavno nacionalno zakonodavstvo i na, ako je primjenjivo, zakonodavstvo Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, t. 31.).

44 Stoga, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 52. svojeg mišljenja, kako bi se odgovorilo na drugo pitanje, valja utvrditi priznaju li odredbe prava Unije koje su trenutno na snazi postojanje izravnog interesa organizacija za kolektivno ostvarivanje prava za obranu prava intelektualnog vlasništva.

45 U tom pogledu, s jedne strane, kao što to proizlazi iz točaka 41. i 42. ove presude, ta direktiva, u dijelu u kojem u tu svrhu upućuje na mjerodavno pravo, sama ne uređuje pitanje ima li organizacija za kolektivno ostvarivanje prava izravan interes za zaštitu prava intelektualnog vlasništva.

46 To tumačenje potvrđuju pripremni akti navedene direktive, iz kojih proizlazi da je zakonodavac Unije odustao od ideje da se uskladi aktivna procesna legitimacija organizacija iz njezina članka 4. točke (c). Naime, dok se prvotnim prijedlogom Europske komisije Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o provedbi prava intelektualnog vlasništva [COM(2003) 46 *final*] predviđalo da se državama članicama nametne obveza da organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava priznaju „ovlaštenje da zatraže primjenu mjera i postupaka te da pokrenu sudski postupak radi zaštite kolektivnih ili pojedinačnih prava ili interesa za koje su zadužene”, taj je pristup konačno odbačen u korist upućivanja na mjerodavno pravo.

47 S druge strane, iako članak 35. stavak 1. Direktive 2014/26, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 49., nalaže državama članicama da raspolažu postupcima za rješavanje sporova između organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i korisnika koji su neovisni, nepristrani i učinkoviti, osobito sudskim putem, ostaje činjenica da je, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 8. i 9. te direktive, njezin cilj, ne uređivanje uvjeta pod kojima te organizacije mogu djelovati pred sudom, nego koordinacija nacionalnih propisa povezanih s pristupom aktivnosti upravljanja autorskim i srodnim pravima, modalitetima njihova upravljanja i okvirima njihova nadzora kao i osiguranje

visokog standarda upravljanja, financijskog upravljanja, transparentnosti i izvještavanja od strane navedenih organizacija. Stoga se ne može smatrati da je cilj te odredbe urediti pitanje izravnog interesa organizacija za kolektivno ostvarivanje prava na obranu prava intelektualnog vlasništva.

48 U tim okolnostima valja utvrditi da pravo Unije ne uređuje uvjete pod kojima treba smatrati da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava ima izravan interes za obranu prava intelektualnog vlasništva i da „odredbe mjerodavnog prava" na koje upućuje članak 4. točka (c) Direktive 2004/48 upućuju na nacionalno pravo država članica.

49 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je Sud presudio da su države članice dužne priznati organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva aktivnu procesnu legitimaciju za zahtijevanje primjene mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih tom direktivom kao i za pokretanje sudskih postupaka radi ostvarivanja takvih prava, među ostalim, kada se u nacionalnom zakonodavstvu smatra da ta organizacija ima izravan interes za obranu tih prava. Slijedom toga, na nacionalnim je sudovima da utvrde ima li takva organizacija na temelju primjenjivog nacionalnog zakonodavstva izravan interes za zaštitu prava nositelja koje zastupa, pri čemu valja pojasniti da, ako taj uvjet nije ispunjen, država članica o kojoj je riječ nema takvu obvezu priznavanja (vidjeti u tom smislu presudu od 7. kolovoza 2018., SNB-REACT, C-521/17, EU:C:2018:639, t. 34., 36. i 38.).

50 S obzirom na prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 4. točku (c) Direktive 2004/48 treba tumačiti na način da države članice, s obzirom na trenutno stanje prava Unije, nisu dužne organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje ovlaštenje da zastupaju nositelje prava intelektualnog vlasništva priznati izravan interes da u vlastito ime podnose zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. te direktive u slučaju da postojanje izravnog interesa tih organizacija za obranu predmetnih prava ne proizlazi iz primjenjivog nacionalnog propisa.

Treće pitanje

51 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita kakav značaj u okviru ocjene aktivne procesne legitimacije, eventualno s obzirom na članke 17. i 47. Povelje, ima okolnost da predmetna organizacija kao organizacija za izdavanje ugovornih odobrenja zastupa i autore koji je nisu ovlastili za upravljanje njihovim pravima te da pravo te organizacije da podnese tužbu za zaštitu prava tih autora nije predviđeno zakonom.

52 Kao što to proizlazi iz njegova teksta, kako ga je formulirao sud koji je uputio zahtjev, to se pitanje postavlja u slučaju da se smatra da organizacija za kolektivno ostvarivanje prava ima izravan interes i aktivnu procesnu legitimaciju u vlastito ime u sporovima o pravima obuhvaćenima produženim odobrenjima.

53 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 65. svojeg mišljenja, u ovom slučaju ne postoji takva pretpostavka. Naime, s jedne strane, kao što je to utvrđeno u točki 48. ove presude, zakonodavstvo Unije koje je trenutno na snazi ne utvrđuje za organizacije za kolektivno ostvarivanje prava postojanje izravnog interesa da u vlastito ime zahtijevaju primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava iz poglavlja II. Direktive 2004/48. S druge strane, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da aktivna procesna legitimacija tih organizacija u finskom pravu nije uređena ni posebnom odredbom primjenjivog nacionalnog zakonodavstva u tu svrhu ni općim postupovnim pravilima.

54 U tim okolnostima, uzevši u obzir odgovor dan na drugo pitanje, nije potrebno odgovoriti na treće pitanje.

Troškovi

55 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

1. **Članak 4. točku (c) Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o provedbi prava intelektualnog vlasništva**

   treba tumačiti na način da:

   osim uvjeta koji se odnosi na izravan interes za obranu predmetnih prava, priznavanje prava organizaciji za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva da u vlastito ime podnose zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. te direktive podliježe aktivnoj procesnoj legitimaciji tih organizacija u svrhu zaštite prava intelektualnog vlasništva, koja može proizlaziti iz posebne odredbe u tu svrhu ili iz postupovnih pravila opće naravi.

2. **Članak 4. točku (c) Direktive 2004/48**

   treba tumačiti na način da:

   države članice, s obzirom na trenutno stanje prava Unije, nisu dužne organizacijama za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje ovlaštenje da zastupaju nositelje prava intelektualnog vlasništva priznati izravan interes da u vlastito ime podnose zahtjev za primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u poglavlju II. te direktive u slučaju da postojanje izravnog interesa tih organizacija za obranu predmetnih prava ne proizlazi iz primjenjivog nacionalnog propisa.

Potpisi